

Dialectica puterii

Mitologia partidului

Partidul a devenit pretutindeni, paralel cu existența lui reală, o entitate atemporală, sustrasă dialecticii istoriei, o autoritate abstractă, investită cu atribute imuabile, asemeni celor mai repute autorități – Biserica și Inchiziția în Evul mediu, sau Monarhia absolută. Omnisciența, omnipotența, infailibilitatea sunt atributele acestei autorități, negată în secret de toată lumea, dar care s-a constituit într-un fel de realitate mistică, transcendentă, dovedind astfel paradoxul că numai ceea ce e contestat de toți rezistă și se impune tuturor. În jurul acestei suprarealități s-a ridicat un complicat edificiu de reprezentări, s-a alcătuit un calendar cu date aniversare și eroi martiri, cu învățători și dascăli, s-a instituit o morală *sui generis*, o tactică și o strategie cu dogme și principii, o seamă de metode tipizate de a manevra masele, de a justifica falimentele și mai ales s-a edificat o utopie și o religie a viitorului. O entitate care în raport cu realitatea nu înseamnă nimic. După cum nu înseamnă nimic precis nici în plan teoretic. O convenție împietrită și în permanentă devenire totodată, ale cărei componente există și nu există, în funcție de imperatiile puterii.

Entitatea aceasta se detașează tot mai mult de condițiile concrete (oameni, evenimente, realități), de însăși epica și factologia partidului, devenind supraistorică, în afară de timp și spațiu, o mitologie, element fundamental în dialectica ermetică a puterii. Se realizează, astfel, sub ochii noștri, un proces de mitizare a unei realități istorice. Peste cincizeci de ani probabil, când procesul acesta va fi definitiv încheiat, vom asista la oficierea unui cult profan în acte ritualizate. De pe acum partidul se dispensează de numele pe care îl poartă, pentru că el e Partidul, unic și etern, deasupra și dincolo de propriii lui membri, mai presus de existența națiunii și a poporului însuși. Formula oficial consacrată în texte și slogane e peste tot „Partidul și poporul”, „Partidul și națiunea”, „Partidul, Secretarul, România” – niciodată invers. În numele lui, însuși șeful temporar al partidului poate fi stigmatizat și condamnat, chiar dacă pentru un timp acest șef se substituie, în realitate, partidului. „Greșelile”, pe care periodic e nevoit să le recunoască, de care e obligat să se desolidarizeze,

Prima redactare a textului s-a făcut în 1975. Intervențiile mele ulterioare nu au urmărit „aducerea la zi”, deși unele detalii din cuprins au fost aparent infirmate de evenimente precum cazul Paul Goma, greva minerilor din Valea Jiului (1977) sau demonstrația muncitorilor din Brașov (1978). În opinia autorului aceste evenimente sunt excepții care confirmă regula.

M.Nițescu, ianuarie 1988

- s-a născut în anul 1925 în comuna Perieți din județul Olt, într-o familie de oameni modești;

- un timp a lucrat în București, ca muncitor necalificat, iar între anii 1949-1950 este încadrat la Școala profesională „23 August”, ca pedagog-educator;

- paralel, urmează la fără frecvență Liceul de băieți nr. 12, pe care îl absolvă în 1951;

- în anul 1950, tatăl său, care lucra ca portar la uzinele „23 August”, moare de tuberculoză pulmonară, boală pe care a contractat-o și M.N., și care îi va influența tot restul vieții;

- între 1951-1955 urmează cursurile Facultății de Filologie a Universității din București, ca bursier, fiind repartizat după absolvire ca instructor cultural în regiunea Pitești;

- renunță curând la acest post și revine în București, unde ocupă provizoriu un post de pedagog de școală profesională (1956-58), apoi de învățător, suplinitor și până la urmă profesor în suburbia Dabroiești (1958-63);

- între 1964-69 este îndrumător principal în cadrul Centralei Editurilor și Difuzării Cărtii;

- după ce refuză să devină membru al PCR, este nevoit să șomeze între anii 1969-72, perioadă în care s-a descurcat foarte greu;

- între anii 1972-84 lucrează ca redactor la revista *Viața românească* a Uniunii Scriitorilor, dar, datorită salariului foarte modest, șicanelor ideologice, faptului că nu era membru de partid, precum și a bronhopneumoniei cronice care se agrava, este nevoit să se pensioneze la 59 de ani și să se retragă în comuna natală;

- în ultimii ani de viață se adresează de mai multe ori forurilor în drept cu solicitarea de a fi sprijinit în editarea volumului

apartin unor indivizi, nu însă Partidului care trebuie să rămână infailibil, în afara oricărei critici în principiile, ideologia și politica lui. Șeful partidului însuși poate comite erori și acte grave (fapt care întotdeauna se constată prea târziu), dar Partidul - niciodată. Autoritatea lui trebuie apărată, ca un sanctuar, de orice întinare.

Astfel, partidul se configurează într-o structură concretă, activă, supusă devenirii, și o supra-structură, o entitate supraistorică, o mitologie, cu reprezentări sanctificate și dogme imuabile, de la care se revendică, chiar dacă adesea doar în chip formal, structura.

Această sanctificare, această mitizare a partidului, fără precedent în istoria partidelor politice, ține de dialectica internă a puterii sale, ca permanență incoruptibilă, ca instanță supremă, ca izvor etern purificator și far călăuzitor etc. Permanența aceasta incoruptibilă, precum esențele platonice, salvează de fiecare dată partidul compromis de propriile lui acte și falimente. De fiecare dată când se împotmolește într-o fundătură istorică, ceea ce se întâmplă periodic, partidul se dezice de realitatea lui istorică și se întoarce la permanența incoruptibilă, la mitologia lui, adică la o abstracțiune, pentru a se salva, pentru a se pune la adăpost de condamnarea totală a istoriei. Se ajunge astfel la o dualitate unică și absurdă: partidul - în realitatea lui istorică - „greșește” întotdeauna, Partidul - în reprezentanța lui abstractă - niciodată. Astfel, Partidul (cu majusculă) salvează partidul.

Suprastructura aceasta, mitologia cu care se identifică și prin care încearcă a se salva și justifica, constituie anchiloza lui, stafia pietrificată pe care partidul nu o poate arunca peste bord, de care nu se poate dezice, pentru a nu risca să rămână singur cu falimentele sale în fața istoriei. E un permanent divorț între mitologia lui și realitate, între sloganele, metodele și acțiunile lui și societate. Partidul nu poate adopta o politică în funcție de realitate și momentul istoric, pentru a nu-și nega mitologia, adică justificarea perenă a existenței lui. *Contradicția fundamentală a partidului e situarea între dogmă și realitate, între propria-i mitologie și istorie.* De aici o continuă infestare a vieții reale, bruscare și denaturarea realității în funcție de dogmă și de supranatură. Peste realitatea cenușie, peste viața noastră încătușată, partidul aruncă zilnic mitologia cuvintelor și cuvintele mitologiei sale.

Puterea perpetuă - ilegalitate perpetuă

Prima dogmă, dogma cardinală din care decurg în mod dialectic toate celelalte este însăși *puterea perpetuă a partidului unic*. În această dogmă fundamentală se află înscris întregul lui cod genetic, întreaga desfășurare a puterii. Din această dogmă rezultă, cu o necesitate de fier, nu numai istoria partidului, ci și fizionomia și istoria societății. Sistemul însuși, făcut adesea răspunzător de racilele societății comuniste, este o secreție necesară a acestei dogme a dogmelor. Totul se organizează în jurul și în funcție de consolidarea și perpetuizarea puterii partidului unic. Toate celelalte principii, întreaga strategie și tactică a partidului sunt subordonate acestei dogme primordiale și imuabile: *Puterea Partidului*. Nu există nici un alt comandament care să treacă înaintea comandamentului puterii, nici chiar acela al supraviețuirii ca atare a națiunii. Și nu există

dogmă sau principiu la care partidul să nu fie gata să renunțe, definitiv sau temporar, după cum există metode sau aranjamente, oricât de reacționare considerate mai înainte, la care el să nu adere, pe care să nu și le apropie, ori „dușmani de clasă” cu care să nu fie gata să-și dea mâna, dacă toate acestea sunt cerute de dezideratul suprem al puterii sale. În fața celei mai neînsemnate măsuri pe care trebuie s-o adopte, partidul se întreabă de o mie de ori dacă ea nu va afecta vreuna din prerogativele puterii lui, dacă servește la consolidarea propriei puteri. Totul e cântărit, calculat și analizat minuțios, în funcție de imperativul puterii, iar nu de rațiuni obiective, de natură economică sau de altă natură. Cultul personalității, cu întregul lui cortegiu de ridicol și absurdități funeste, nu e decât una din excrescențele maligne ale puterii partidului unic și el se integrează organic în dialectica puterii. La dictatura partidului se adaugă dictatura șefului său temporar și se consolidează reciproc. Astfel, imperativul puterii permanente ține de structura ca și de suprastructura partidului, de istoria ca și de mitologia lui, de doctrină ca și de interesele personale ale vârfului sale. La dezideratul doctrinal al puterii permanente se adaugă apetitul pentru putere al oligarhiei de partid.

Istoria nu cunoaște un alt partid politic atât de însetat de putere și atât de bine organizat în vederea perpetuării puterii. Setea aceasta irațională nu-și găsește echivalentul decât la unii eroi shakespearieni degenerați. Întreaga activitate a partidului în interior, ca și în relațiile cu țările capitaliste, în primul rând, nu are alt scop decât consolidarea și perpetuarea puterii sale. Pentru el nu există de fapt o activitate economică propriu-zisă, socială sau culturală determinată de rațiuni economice, sociale, culturale etc., ci doar una politică a sa, mai exact, o activitate a puterii, căreia îi sunt subordonate riguros toate celelalte. Partidul nu are scopuri economice, sociale sau culturale. Tot ceea ce întreprinde în aceste domenii nu urmărește înflorirea ca atare a economiei, a culturii și a societății, ci consolidarea puterii. El creează o economie, o cultură, o societate în conformitate exclusiv cu acel țel suprem și elimină radical tot ceea ce, în aceste domenii și în toate celelalte, ar putea să ducă într-o direcție contrară puterii sale. Organizarea internă a partidului însuși, ca și aceea a sistemului, nu e gândită în vederea ameliorării condițiilor sociale, a unei mai optime întocmiri a societății, cum demagogic se afirmă, ci, de asemenea, în primul rând în scopul consolidării și permanențării puterii. În aceasta constă tăria neegalată a partidului, dar și vulnerabilitatea lui funciară, originea contradicțiilor care-i macină inexorabil existența. Tăria – întrucât totul e subordonat comandamentului puterii, iar vulnerabilitatea – datorită caracterului esențialmente artificial al sistemului care aici nu-și caută forma în mod liber, în funcție de realitățile sociale, economice și istorice, ci se instituie în mod arbitrar și autoritar după schema apriorică a dezideratului puterii permanente. Naționalizarea și colectivizarea, de exemplu, cele două forme de expropriere generală, nu sunt realizate în vederea echității sociale și a optimizării producției, cum, iarăși, cu fățărnicie se afirmă, ci exclusiv în scopul consolidării puterii partidului prin suprimarea oricărei baze materiale, a independenței cetățenilor

„Sub zodia prolecultismului”, scris în 1979, dar se lovește de un zid de opacitate și tăcere;

– la 24 aprilie 1989, doar cu câteva luni înaintea evenimentelor din decembrie 1989, moare pe neașteptate, datorită bolii sale cronice, într-un mod neprevăzut și suspect totuși, la vârsta de 64 de ani;

– avându-i ca repere morale pe Titu Maiorescu și Eugen Lovinescu, a scris și a publicat, de-a lungul anilor, în revistele de specialitate, „Între Scyla și Caribda – Delimitări critice” (1971), „Repere critice” (1974), „Poezii contemporani – Sinteze critice” (1978), „Atitudini critice” (1983);

– lucrările sale „Sub zodia prolecultismului” (1979) și „Dialectica puterii” (1975, 1988), care nu au putut să apară în timpul vieții lui, datorită faptului că erau „neadecvate” politic, au văzut lumina tiparului postum în Editura Humanitas, în anul 1995, ca producții „de sertar”, din care reproducem în numărul de față al revistei noastre, pe cea de a doua.

și legarea lor totală de autoritatea partidului ca unic proprietar. Centralizarea excesivă și planificarea, ce se exercită pe terenul pregătit de naționalizare și colectivizare, precum și caracterul totalitar al conducerii comuniste, în general, sunt, la rândul lor, consecințe inevitabile ale imperativului puterii permanente.

Preocuparea primordială a partidului în complicatul mecanism al permanentizării puterii sale este dominarea maselor care altfel ar putea să-i pună în pericol puterea, iar desființarea proprietății particulare – măsura fundamentală pentru stăpânirea și manevrarea maselor. Abolirea exploatării sau echitatea socială nu sunt decât fraze deșarte înscrise pe steag, adevăratul sens al suprimării proprietății e strunirea sigură a maselor de milioane de indivizi. Exproprierea expropriatorilor devine *exproprierea tuturor* și transformarea întregului popor într-o imensă masă de proletari. Aceasta e măsura unghiulară, în dialectica puterii, stâlful central al sistemului, fără de care nu ar fi posibilă dominarea maselor și permanentizarea puterii. Fără deposedarea totală, oamenii nu ar fi putut să fie aduși la ascultare și supunere, la depersonalizare, nu ar fi devenit fricoși, lași, delatori – adică toate acele deprinderi și tare de care e nevoie pentru perpetuarea în liniște a puterii. Odată cu Franco a murit și franchismul, pentru că acest regim a însemnat doar o structură politică și militară, nu și una social-economică adecvată. Acolo unde există proprietatea particulară nu e posibilă dictatura permanentă și aservirea totală a omului. Lenin a intuit de la început acest lucru și a procedat în consecință desființând orice formă de proprietate. Devenind gestionarul unic, în realitate proprietarul unic al întregii avuții naționale, partidul și-a asigurat cea mai puternică armă în permanentizarea puterii lui.

Așadar, în ultimă analiză, totul nu e decât o componentă relativă în mecanismul și dialectica puterii – puterea fiind singura coordonată absolută, mobilul suprem, alfa și omega, legea de oțel a partidului. În funcție de ea și în jurul ei se ordonează întreaga structură și suprastructură a partidului, mitologia lui, entitatea lui abstractă, ca și existența sa reală, strategia și tactica lui de fiecare zi. Toate măsurile și actele partidului urmăresc consolidarea puterii – a șefului ei temporar și a lui însuși.

Dacă această singură dogmă s-ar modifica, dacă partidul ar accepta regulile democrației, totul s-ar schimba în configurația vieții sociale și naționale.

Partidul unic, care trebuie să dețină în exclusivitate toate atributele puterii, cu excluderea radicală a oricărei opoziții și chiar a oricărei posibilități de opoziție de orice natură, ar fi o necesitate istorică și așa mai departe. Motivarea se cunoaște. Se știe, de exemplu, că unul din „argumentele” partidului unic e acela că mai multe partide nu ar avea o „bază socială”, nu ar avea pe cine reprezenta, deoarece au fost desființate, tot ca o necesitate istorică, clasele sociale antagoniste. Dar nu numai opoziția organizată într-un partid este exclusă, ci orice formă de opoziție, începând cu aceea a individului izolat.

Prin urmare, un singur partid, care să dețină în mod perpetuu puterea, care să hotărască și să controleze totul până la cele mai mici detalii, fără a fi controlat sau criticat de cineva decât de el

însuși, atunci când el însuși găsește necesar, din punctul lui de vedere, acest lucru. Scurta perioadă de relativă slăbire a șurubului dintre 1964 și 1971, adică de aparentă și parțială retragere a partidului din unele sectoare ale vieții sociale, a demonstrat tuturor că foarte multe se pot realiza (și încă mult mai bine) și fără intervenția directă a partidului. Dar partidul nu poate admite că în lumea aceasta e posibil ceva fără el, fără „linia” și controlul lui, deoarece acest lucru ar însemna o subminare a rațiunii lui de a fi, a eforturilor lui de a se justifica. Partidul a simțit atunci că se crease un sentiment general periculos pentru el, anume, că se poate trăi într-o lume depolitizată, că se poate respira și fără ajutorul activistului de partid. A simțit și a procedat în consecință, reafirmându-și cu autoritate rolul de forță unică atotconducătoare, reluând și mai apăsător eternul leitmotiv al „întăririi rolului conducător al partidului”.

În analizele ce s-au făcut în ultimul timp în Occident asupra societății comuniste s-au amestecat deseori noțiuni care nu au nimic în comun. Așa, de exemplu, s-au făcut apropieri între Secolul Luminilor și Gulag, apropiere mult prea sofisticată și grotescă pentru a putea fi luată în serios. Trezirea din somnul dogmatic, cum s-a spus, a unei părți a intelectualilor occidentali e salutară, dar în unele cazuri astfel de analize riscă să compromită demersul lucid și să producă confuzie. Pentru a nu se rătăci în speculații gratuite, de care comunistii își bat joc în secret, analiza trebuie să nu se îndepărteze de această realitate fundamentală: *puterea perpetuă a partidului unic*. Din această perspectivă trebuie scrutată și analizată întreaga desfășurare, întregul mecanism. În lumina acestei dogme supreme devin clare și logice toate măsurile care altfel par absurde, ilogice.

Fără suprimarea radicală a oricărui alt partid, a oricărei forme sau posibilități de opoziție, partidul ar fi rămas permanent în situația nesigură de aspirant la putere, după cum fără lichidarea proprietății particulare el ar fi rămas în postura ingrată de cerșetor la porțile oamenilor. Așa însă, țara întreagă se află în starea de cerșetorie la porțile partidului. Când aud cuvântul opoziție, sau pluralism, sau libertatea individului, sau proprietate, conducătorii încearcă un fel de vertigii negre.

Dar justificarea ori infirmarea teoretică a necesității „istorice” a partidului unic, a ideologiei și politicii lui nu este, în definitiv, treaba noastră, a imensei majorități fără de partid, care nu am acceptat și nu vom accepta să ne înregimentăm în disciplina unică a partidului. Nu ne interesează nici suprastructura lui, în măsura în care ea ar rămâne o pură mitologie pentru uzul partidului. Ne interesează însă această mitologie numai întrucât ea se amestecă în viața noastră, ne pervertește zi de zi existența; ne interesează partidul ca structură reală, cu oameni, interese și statut privilegiat, ne interesează hotărârile pe care le ia, în numele mitologiei sale, dar care ne privesc pe noi; ne interesează rezultatele concrete, „eficiența” politicii sale, modul în care domnește și guvernează în același timp în chip autocratic, relațiile lui cu noi și, mai presus de toate, ne interesează legalitatea tuturor actelor lui, *legalitatea și legitimitatea lui însuși*. Niciodată nu a fost consultat în mod liber acest popor pentru a se

vedea dacă consimte sau nu să fie condus de acest partid. Investiția puterii nu este expresia voinței poporului, ci a unei conjuncturi externe. Puterea a fost luată în mod fraudulos, uzurpată, după un plan conspirativ, pus în aplicare punct cu punct, sub scutul protector al armatei „eliberatoare”. În aceasta constă uzurparea puterii.

Niciodată nu a fost și nu este consultat în mod liber acest popor asupra marilor hotărâri care se iau și-l privesc, asupra legilor care se fac și-l privesc. Ilegalitatea perpetuă și conspirativitatea, acestea caracterizează partidul și raporturile dintre el și cetățeni. Partidul se naște în ilegalitate, își arogă puterea ilegal și conduce în mod ilegal și conspirativ. El singur organizează și conduce totul conform exclusiv cu propria-i voință, cu propriile-i interese, cu dezideratul suprem al puterii sale.

De aici necesitatea unui sistem ultracentralizat pe toate planurile: suprimarea oricărei forme de opoziție, a oricărei forme de proprietate particulară care ar lăsa individului puțința unei retrageri, a unei relative independente, de aici necesitatea de a desființa statul, care acum nu mai are decât o funcție administrativă, de „curea de transmisie”. Statul e partidul. De aici pornirea de a controla totul în mod riguros, de a subordona toate voințele – voinței lui de a exista, toate scopurile – scopului său de a deține puterea.

Statul–instrument și societatea–instrument: nonsocietatea

Neputând să-și ofere o bază legală, partidul procedează, pe de o parte, la crearea unui întreg sistem politic, economic, social și administrativ care să-i justifice și să-i facă posibilă, să-i apere existența și, pe de altă parte, la mistificarea raporturilor lui cu cetățenii, adică la MINCIUNA. Pentru a-și consolida și perpetua existența, adică prerogativele puterii și privilegiile, partidul se înconjoară de un aparat imens de activiști politici care supraveghează executarea voinței lui în toate sectoarele vieții publice și private, se înconjoară de organe statale cu funcții represive și preventive, armată, cenzură. Și tot acest sistem artificial și parazită generează zilnic o realitate haotică și artificială.

Mistificarea raporturilor dintre regim și popor vine din nevoia unei aparențe de legalitate și ea înseamnă, în esență, identificarea ipocrită și abuzivă cu interesele și voința țării pe care nu o consultă niciodată, căreia îi substituie interesele și voința sa, dar pe care o invocă de fiecare dată. Raporturile dintre partid și stat, de o parte, și cetățeni ca persoane particulare și ca societate, de alta, apar în consecință răsturnate. *Nu partidul și statul sunt o creație a societății, ci invers. Nu partidul și statul sunt expresia voinței societății, a cetățenilor, ci invers. Așa cum și-a creat statul–instrument de care are nevoie, partidul își creează o societate–instrument după chipul și asemănarea lui. O societate lipsită de substanță umană și socială și de aceea sacrificată zeului care poartă numele Viitor. Un zeu investit cu toate atributele fericirii, ale belșugului, ale egalității și libertății. O societate în care oamenii în prezent nu sunt nici liberi, nici egali, nici fericiți, nici îndestulați, dar în care toate acestea și încă ceva în plus li se promit într-un viitor incert care se îndepărtează pe măsură ce ne apropiem de el. O societate în care cei ce dispun de bunurile pământești și-și împart libertatea și fericirea sunt mai puțini la număr*

decât în oricare altă societate, unde repartizarea bunurilor, de care se face atâta caz, este mai inechitabilă decât oriunde. O societate care mereu are de rezolvat problemele vieții de toate zilele și care se poate defini prin răbdare, amânare, superlative și mult „entuziasm”. O societate în care nici unul din drepturile omului nu este respectat, în care toate drepturile, chiar și cele elementare și înscrise în Constituție, ca dreptul la muncă și la odihnă, sunt condiționate de interesele partidului care le poate anula. O societate profund artificială, dezarticulată, care nu corespunde niciunei tendințe firești a omului, nici biologice și nici spirituale, și care de aceea trebuie păzită cu toate mijloacele, pentru că altfel, într-o singură săptămână de libertate, s-ar dezagrega ca atare.

Problema raporturilor dintre partid și societate este, fără îndoială, deosebit de complexă dar, în esență ea se reduce la grija partidului de a sfârâma neconținut *formele cu fond* și de a institui *forme fără fond*, lipsite de un conținut real, care ar trebui să corespundă țelului suprem de stăpânire a maselor și de consolidare a puterii. După distrugerea structurilor macrosociale vechi, prin naționalizare, colectivizare, suprimarea partidelor politice etc., partidul își îndreaptă atenția spre formele microsociale, umane: comunicarea dintre oameni, micile interese materiale, relațiile familiale, obiceiuri, tradiții și mai cu seamă spre tot ce ține de religie și Biserică. Dumnezeu, credința, Biserica reprezintă o autoritate morală, iar partidul nu poate tolera nici o altă autoritate în afara lui. Lupta obstinată împotriva religiei nu vine din convingeri ateiste și nici din faptul că religia ar fi „opiul popoarelor”, ci din *nevoia irațională de a stăpâni omul în întreaga lui ființă*, de a elimina orice altă autoritate care ar putea să câștige sentimentele și adeviziunea oamenilor. Aceste forme microsociale constituie pentru partid un pericol mult mai subtil și mai adânc, pentru că ele țin mai mult de natura umană, de permanența ființei, decât de societate ca formele macrosociale. Formele macrosociale se refac spontan de fiecare dată, la fel ca iarba care a fost cosită. Gospodăria țărănească distrusă s-a refăcut pe alte baze într-o microgospodărie care polarizează, ca și înainte, viața reală a familiei. Atâta timp cât vor exista doi oameni, între ei se vor stabili relații care scapă controlului și care vor sta ca un ghimpe în ochii partidului, a cărui tendință irațională este de a controla totul. Omul trebuie să aparțină partidului, nu sieși și familiei. Dezideratul întăririi continue a rolului său conducător, repetat fără încetare, nu vine din aceea că partidul ar împărți puterea cu vreo altă „forță conducătoare”, ci din *pornirea patologică de a controla totul*, din sentimentul paralizant pentru el că încă mai există ceva în sufletele, în gândurile și în viața oamenilor care îi scapă printre degete, care se sustrage controlului, care nu a fost încă adus sub control.

Așadar, problema societății, pe care partidul nu o poate tolera decât la nevoie (Alain Besançon), este în realitate *lupta împotriva formelor cu fond uman și încercarea de a institui „forme fără fond”, dezumanizate, pe care însă oamenii, acceptându-le, le umanizează*, le dau un conținut, care din nou devine un pericol pentru partid – și așa mai departe. Acesta e miezul și substanța așa-zisei revoluții permanente: distrugerea continuă a formelor cu fond, care au

tendința naturală de a se sustrage controlului, de autonomizare, și instituirea unor *forme fără fond*, care în totalitatea lor alcătuiesc o *societate artificială, adică o nesocietate, o mimare a societății*. Exemplele cele mai flagrante de *forme fără fond* sunt, în comunism, parlamentul, alegerile și constituția, preluate de la democrația burgheză, dar golete de conținutul lor firesc și păstrate demagogic din dorința unei legalități aparente.

*Partidul a distrus vechea societate care se închegease la noi, în România, în timp de mai bine de un secol de istorie modernă, după modelul societăților democratice occidentale și având într-adevăr o viață politică reală, un parlament eligibil, o presă liberă. Dar partidul nu a creat o altă societate și nici nu are dorința de a crea, pentru că o societate constituie o realitate autonomă, cu anumite elemente constante, de continuitate etc. Or, puterea partidului nu poate admite o societate ca atare, deoarece aceasta ar însemna, *volens nolens*, ca el să-i devină subordonat, să se pună în serviciul acestei societăți, lucru inadmisibil pentru partid.*

În mapa secretă a proiectelor de viitor ale partidului există încă, din motive de conspirativitate, multe planuri nedezevăluite, care își așteaptă momentul potrivit pentru a fi traduse în practică. Dar se înșală cei care cred că partidul are în vedere proiectul unei anumite societăți ca atare, ca *societate*, adică. Scopul ultim al partidului nu e, cum credem noi cei naivi, de a crea o formă de societate comunistă, ci de a distruge până în temelii orice formă de societate, de a sfărâma pentru totdeauna toate relațiile umane, economice și spirituale și de a institui în locul lor o societate-fantomă, ireală, un conglomerat uman inform pentru care un echivalent aproximativ ar fi turma de oi.

O societate umană e un organism extrem de complex, cu o multitudine indefinită de factori economici, morali, religioși, culturali, geografici, istorici etc., care, printr-un mecanism complicat, asemenea celui al naturii, evoluează după propriile lui legi. Acești factori creează o rețea inextricabilă de relații și interdependențe în interiorul societății, un lant nesfârșit de cauze, efecte și corelații care nu poate fi întrerupt și modificat după o voință exterioară. Nimeni nu poate silui sau anula o societate după o schemă prestabilită, decât printr-o permanentă folosire a forței brutale. Este tocmai ceea ce își propune și realizează zi de zi partidul în vederea absolutizării puterii lui.

În conglomeratul uman al viitorului nu vor mai exista nici un fel de relații între oameni – deci nici familie –, nici între oameni și Dumnezeu, ci doar între ei și partid, între ei și putere. Numai în acel stadiu partidul va simți că puterea lui a devenit absolută, totală și definitivă. Pentru realizarea acestui deziderat suprem, *în mapa secretă a proiectelor de viitor ale partidului figurează, între altele, desființarea familiei ca nucleu ireductibil al societății, colectivizarea femeii, creșterea copiilor la creșe fără a-și cunoaște părinții și nici părinții copiii, asemenea puilor de găină la incubatoare, transformarea orașelor și satelor în colectivități-cazărmi în jurul obiectivelor economice și industriale, al locului de muncă, masa la cantină, timpul „liber” supravegheat și dirijat, suprimarea culturii ca activitate creatoare a spiritului și orientarea activității culturale și a învățământului exclusiv spre scopuri practice etc. De fapt, pentru*

un ochi atent, partidul a trecut de la început la realizarea treptată a acestor proiecte. Tot ce a făcut până acum nu indică vreo formă oarecare de societate, ci numai distrugerea mecanismelor societății, a relațiilor și articulațiilor ei interne, a substanței umane care dă conținut unei societăți.

Numai în conglomeratul uman al viitorului partidul va putea realiza sloganul „fiecăruia după necesități” – adică nimic peste nevoile stricte care vor fi dinainte stabilite „științific” de partid (începutul a și fost făcut, cum se știe). Oamenii nu vor mai dispune atunci de nici un fel de proprietate, nici de îmbrăcăminte, nici măcar de peria de haine, care vor fi date „în folosință” ca în unitățile militare. Ei nu-și vor mai putea alege nici profesia și nici locul de muncă, ci vor fi repartizați de activistul de partid. Se va instaura astfel era unui nou sclavagism, un sclavagism modern, adică perfecționat până la totala dezumanizare a societății și a omului. *Nu există formulă mai concisă și mai exactă pentru a defini comunismul decât aceasta: Comunism = Sclavagism.*

Minciuna organizată ca metodă politică

La început totul s-a făcut și justificat în numele clasei muncitoare, al poporului, apoi al întregii națiuni. Din „detașament” al proletariatului, partidul s-a proclamat „avangardă” a întregii clase muncitoare, apoi a întregului popor muncitor, deci și a țărănimii și intelectualității și, în sfârșit, reprezentant unic al națiunii, al patriei. Pentru fiecare etapă nouă partidul a folosit lozincile adecvate, dinainte stabilite în codul puterii sale, fără nici o valoare de adevăr, ci doar de tactică necesară. Desființarea exploatării, ridicarea permanentă a nivelului de trai și a gradului de civilizație, fericirea și libertatea noastră socială și națională, apărarea împotriva acțiunilor agresive ale imperialiștilor, a propagandei burgheze otrăvitoare etc., toate acestea au fost și au rămas sloganele prin care s-au justificat acțiunile regimului, dictate în realitate de dorința consolidării puterii și a zdrobirii oricărei opoziții. *Minciuna* a fost astfel ridicată, în văzul lumii și cu sfidarea evidenței, la rangul de *metodă politică fundamentală*. Nici un alt partid nu și-a întemeiat vreodată puterea pe minciună într-un mod atât de organic și de total și nu a făcut din minciună o armă atât de eficace și de universală. *Minciuna deliberată*, calculată, verificată și tipizată, ca o necesitate interioară, ca un instrument indispensabil în dialectica puterii, devenită figură de mare virtuozitate în retorica partidului. *Minciuna prin afirmare, prin tăcere și omitere, prin escamotarea adevărului, prin lipsă de informare și prin dezinformare*, de la minciunile capitale ce țin de ideologia și doctrina partidului, până la minciunile despre creșterea neconținută a bunăstării și fericirii cu care e înșelat zilnic poporul. *Partidul minte cu seninătate, ascunde adevărul, trișează, recurge la sirelicuri în raporturile lui cu cetățenii, ca și în relațiile internaționale, în primul rând cu țările democratice occidentale, pentru a-și crea diverse situații profitabile. Istoria partidului e o desfășurare dialectică a minciunii politice organizate și partinic justificate*, de la început și până astăzi.

Minciuna a generat apoi minciună la toate nivelurile și în toate sensurile. *Minciuna* de sus în jos a fost curând amplificată de minciuna de jos în sus, până la vârful piramidei. Poporul s-a adaptat prompt,

cum îi este firea, a învățat lecția și a făcut din minciună o formă cotidiană de existență, de supraviețuire. Partidul, care a semănat pretutindeni minciuna, acum îi culege roadele – minciuna generalizată, adevărată școală națională a minciunii. Dacă acest popor ar fi refuzat tăcut minciuna, acest singur lucru i-ar fi salvat demnitatea, ar fi constituit o frână la domnia discreționară a partidului. Acceptând și practicând minciuna, el s-a pus în serviciul opresiunii, a devenit complice al puterii la degradarea generală. Nimic nu a fost și nu este mai umilitor decât minciuna pe care am fost obligați să ne prefacem că o credem drept adevăr. Ni s-a spus: sunteți fericiți cum n-ați mai fost nicidecum, iar noi am repetat în cor, da, suntem fericiți, fericiți; sunteți liberi într-o țară eliberată, și noi am reluat delirând, da, suntem liberi cum n-am fost niciodată! Exploatarea și subordonarea națională au fost numite ajutor și colaborare frățească – și noi am strigat din mii de piepturi, trăiască colaborarea frățească! *Minciunii și fățărniciei le-am răspuns din lasitate cu minciună și fățărnicie.*

Una din minciunile cele mai flagrante, mai grosiere, dar și mai adevărate – și de aceea mai degradante pentru noi – sunt așa zisele UNANIMITAȚI: *unanimitate în alegeri, unanimitate în Adunarea Națională, unanimitate în ședințele de orice fel.* Este o minciună, pentru că în fond aceste unanimități sunt false, dar ele sunt, în cele mai multe cazuri, adevărate ca manifestare formală, din pasivitate și indiferență, la fel ca demonstrațiile de 1 Mai și 23 August. E vorba și aici de una din contradicțiile fundamentale, care îmbracă forme caricaturale, ale sistemului: contradicția între nevoia represiunii permanente și aceea a justificării moral-juridice, fie și ipocrite. Și această contradicție nu se poate rezolva decât într-o permanentă disimulare a caracterului represiv și un simulacru de libertate și democrație. Superlativale despre caracterul „profund democratic” al regimului sunt direct proporționale cu metodele lui dictatoriale reale.

Când s-au epuizat și uzat unele minciuni au fost inventate și lansate altele: ajungerea din urmă a țărilor dezvoltate, construirea societății socialiste multilateral dezvoltate și altele. Când unele metode și tactici s-au discreditat prea evident, când diferite acțiuni au dus la eșec flagrant, atunci s-au inventat altele. Pentru justificarea falimentelor economice, a arbitrarului în justiție și cultură, pentru motivarea zecilor de mii de morți în închisori, la Canal sau în alte părți s-au născocit „greșelile”, „erorile”, „abuzurile” și chiar „trădările” și „devierile”. Da, s-au făcut greșeli și abuzuri, s-a spus atunci, da, mai există „încă” lipsuri. Au fost descoperiți și concediați sau chiar închiși directori, miniștri și gestionari incapabili și necinstiți. Mai mult, după ce două decenii a disprețuit trecutul nostru și a falsificat istoria, după ce a demolat cu o ură vandalică *statui și monumente, acum partidul încearcă să se identifice ipocrit cu istoria națională*, organizează reconstituiri ridicole de scene istorice, face apel la nobilul sentiment patriotic, doar va găsi pe această cale drum spre sufletul oamenilor.

De mulți ani încoace a devenit un lucru obișnuit critica „de sus” a unor „aspecte negative”, reluată apoi de presă, de radio și televiziune, de dramaturgi și umoriști. Între multe altele, oamenii au aflat, de pildă, că economia noastră se află în multe privințe în

¹ Exact ce fac ACUM autoritățile post comuniste când încearcă prin fel de fel de ceremonii – vezi lupta de la Călugăreni sau momentul unirii de la Alba Iulia – să recupereze unele tradiții românești (n.red.)

urma unor țări „surori” cu posibilități mai mici decât ale țării noastre. La început mulți dintre noi au fost surprinși de sinceritatea dezvăluirilor și au încercat o satisfacție reală. Ei au sperat atunci că ora adevărului a bătut și limbile au început să se dezlege. Dar curând au observat că totul nu era decât o nouă tactică, o *metodă nouă de a masca prin demascare* permanența falimentelor și a dictatului. Curând s-a observat că dezvăluirea „erorilor”, a „abuzurilor” sau chiar a crimelor comise sub alt șef al partidului nu mergea niciodată până la capăt și nu era discutată public, pentru a nu se pune în evidență asemănarea cu prezentul.

Lucrurile au rămas la fel, iar în unele privințe s-au agravat. Cozile au mai crescut, tramvaiele și autobuzele sunt mai aglomerate, așteptările la spațiul locativ mai lungi, calitatea bunurilor de larg consum s-a degradat și mai mult, lipsa lor e și mai accentuată, prețurile au urcat, iar cenzura și Securitatea sunt încă și mai active. Acum, nici cei mai naivi nu mai iau în serios campaniile critice și nu-și mai pierd timpul cu citirea presei.

Critica liberă, nefimorată de sancțiuni, e într-adevăr o necesitate vitală a organismului social. Acolo unde spiritul critic nu funcționează decât într-un singur sens, de sus în jos, societatea e bolnavă. Ar fi ridicol să mai vorbim aici de libertatea cuvântului și a presei. *Nici o minciună nu este mai dezgustătoare decât aceea despre libertate.* Presa și radioteleviziunea nu sunt decât megafoane servile și primitive ale partidului. Un singur ziar, dacă ar fi cu adevărat liber să rostească adevărul, să informeze exact nu despre „marile realizări”, ci despre cozi și lipsa de carne, despre demolarea bisericilor, despre aservirea culturii, despre toate abuzurile și servituțile, acest singur ziar ar valora mai mult decât o armată de blindate. Dar partidul nu va putea tolera niciodată un astfel de ziar, nu din tărie, ci pentru că e slab. *Nu informarea, ci dezinformarea, tăcerea, ascunderea faptelor și a realităților, acestea fac tăria regimului.* Cât despre noi, cei deposedați de tot ce ne-a aparținut, cei cu mâinile legate și gura ferecată, noi suntem gata să renunțăm la tot ce ni s-a luat, numai să ni se lase în schimb un singur ziar.

Demagogia critică a fost urmată în chip necesar de demagogia organizatorică. Niciodată nu s-au făcut atâtea organizări și reorganizări, niciodată oamenii nu au tremurat mai mult de teama de a nu-și pierde serviciul, sau de a nu fi trimiși în cine știe ce colț de țară. Și poate că acesta este adevăratul scop al reorganizărilor, ca oamenii să tremure, să tacă și să se supună.

Și critica de sus și reorganizările au fost superficiale, pentru că ele nu ating dogmă fundamentală, aceea a puterii unice, și nici dogma deposedării de orice proprietate. Și superficiale vor rămâne atâta timp cât partidul nu se va simți îndeajuns de iubit și de puternic pentru a ceda o parte din prerogativele puterii, pentru a-și permite să acorde mai multă libertate. Este și aici o dilemă de nerezolvat: pentru a fi iubit și deci puternic și stăpân pe situație el ar trebui să dea oamenilor mai multă libertate și mai multe posibilități materiale. Dar, acordându-le acestea, el știe că riscă să-și piardă controlul asupra lor. Așa că preferă să-l păstreze cu alte mijloace.

Partidul știe prea bine că nu greșelile, erorile, abuzurile, și nu

incapacitatea sau necinstea unor oameni, sunt adevăratele cauze ale răului. El știe că toate acestea nu sunt decât *consecințe ale sistemului*, el însuși consecință a dogmei fundamentale. Dar *partidul nu are alte soluții decât aceste paliative cu care încearcă să cârpească o haină ce se rupe la toate încheieturile.*

Ce va urma oare după critica și reorganizările de suprafață care deja s-au demonetizat? Cum va putea fi înfrântă indiferența și rezistența pasivă, nevăzută și omniprezentă, mai adâncă și mai paralizantă decât orice împotriviție activă? Un lucru este sigur, că numai cu apeluri, care seamănă cu niște S.O.S.-uri, la „îndeplinirea exemplară” a „sarcinilor ce revin fiecăruia”, la conștiința patriotică, la responsabilitate și etica socială nu se va reuși nimic.

E curios că un partid care practică ateismul militant pare să aibă mistică unor formule și expresii pe care le investeste cu putere magică. E de ajuns să rostești asemenea formule, pentru ca realitatea să prindă viață și haosul să se organizeze: „folosirea integrală a capacității mașinilor”, „întărirea disciplinei în muncă”, „descoperirea și valorificarea rezervelor interne”, „organizarea științifică a producției”, „construirea societății socialiste multilateral dezvoltate”, „trebuie să facem în așa fel ca...” etc. Pentru lipsa cronică a bunurilor de larg consum de vină sunt vânzătorii care dau lipsă la cântar și proasta organizare a distribuției, nicidecum exportul masiv. Și e de ajuns să rostești „trebuie să organizăm în așa fel comerțul nostru socialist...”, pentru ca toate lipsurile să dispară, iar comerțul să devină... curat socialist.

Impresia ar putea fi că e vorba de niște oameni cu o mentalitate simplist magică, care cred în puterea formulelor. În realitate, e vorba de o demagogie conștientă, utilizată cu seninătate, ce merge până la sfidare și cinism.

Vizitele oficiale „de lucru” în fabrici, pe șantiere, în gospodăriile agricole, în piețe alimentare etc., care fac parte din noile metode de amăgire și stăpânire a maselor¹, sunt realmente necesare, dincolo de demagogia lor, de parăzită și primirile de prost gust, organizate cu zeci de mii de oameni. Din cauza centralizării excesive a puterii și de teama de a nu greși, nici măcar secretarii locali de partid nu îndrăznesc și nu pot efectiv să aibă inițiative proprii. Necesitatea prezenței șefului suprem care să vadă, să hotărască și să autorizeze, de aici decurge. Toată lumea, pentru a întreprinde ceva, așteaptă INDICAȚII, clarificări și dezlegarea de la el. Medicii așteaptă indicații de la el în chestiuni de pensionări și concedii de boală, constructorii așteaptă tot de la el lămuriri în probleme de sistematizare, de urbanizare și demolare, profesorii așteaptă clarificări la noile modificări din învățământ tot de la șeful partidului și al statului. Nimeni nu se poate mișca fără indicațiile și încuviințarea lui. Toți sunt cu mâinile legate. El singur este alfa și omega, cel care hotărăște pentru toți. După plecarea lui, însă, lucrurile revin la imobilismul și apatia dinainte și nu peste mult timp e nevoie de o nouă vizită „de lucru”.

va urma